

BİLGİ EDİNME HAKKI KANUNU ÇERÇEVESİNDE VERGİ MAHREMİYETİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç.Dr. Hatice Yurtsever¹ Burçin Buran²

ÖZET

Vergi mahremiyeti, vergilendirme işlemi sırasında ilgili görevliler tarafından öğrenilen ve gizli kalması gereken mükelleflere ait bilgilerin açıklanmasını ve kullanılmasını yasaklayan bir düzenlemedir. Vergi mahremiyeti düzenlemesinde mükelleflerin korunması, vergi idaresine güven duyulmasının sağlanması ve dolayısıyla maddi ve manevi kamu yararı sağlanması amaçlanmaktadır. 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ise, demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektedir. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'na göre kurum ve kuruluşlar, anılan Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi ve belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, hızlı ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler.

Çalışmanın amacı ise, bu iki kavram arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu bağlamda, çalışmada ilk olarak vergi mahremiyetinden, kapsamından ve istisnalarından, sonrasında bilgi edinme hakkı kapsamında vergi mahremiyetinden bahsedilmiştir. Daha sonra bazı yabancı ülkelerdeki vergi mahremiyetine değinilmiştir. Vergi mahremiyetini ihlal suçuna ve cezasına değinildikten sonra son olarak bilgi edinme hakkı kanunu ve vergi mahremiyeti birlikte değerlendirilmiştir. Değerlendirmenin sonucunda Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nda vergi mahremiyetini ihlal edici bir hükmün yer almadığı ve iki yasanın kamu yararı ve mükellef hakkı dikkate alınarak, birlikte değerlendirilmesi gerektiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Vergi, Vergi Mahremiyeti, Bilgi Edinme Hakkı.

EVALUATION OF THE RIGHT OF INFORMATION ACQUIREMENT LAW WITHIN TAX PRIVACY FRAMEWORK

ABSTRACT

Tax confidentiality is a regulation prohibiting the usage and disclosure of confidential information of tax payers which related relevant officers acknowledge during taxation. The purpose of tax confidentiality are to protect tax payers, to make provision for trust in tax administration and accordingly, to provide public interest financially and emotionally. Law no. 4982 on the right to information regulates the basis and procedure spertaining the usage of the said law by people in accordance with the principles of equality, object iveness and publicity as a matter of democratic and transparent administration. According to the law on the right to information, institutions are obliged to take measures in order to present all sorts of information and documents except for those mentioned in the law to applicants to benefit and to efficiently, rapidly and precisely conclude the applications for information.

The purpose of this study is to analyse the relation between those two concepts. Accordingly, in the study, first, the tax confidentiality, its scope and its exceptions and then the tax confidentiality with in the context of the right to information have been discussed. Subsequently, tax confidentiality in some foreign countries has been mentioned. After mentioning the offen seagainst tax confidentiality and its penalty, the laws on the right of information and tax confidentiality have been evaluated together. In conclusion, non-existence of a provision infringing tax confidentiality in the law on the rightto information and the necessity of evaluating both laws considering the public interestand tax payers's rights have been ascertained.

KeyWords: Tax, Tax Confidentiality, The Law on The Right to Information

Giriş

Devletin kamu hizmetlerini karşılamak üzere ihtiyaç duyduğu en önemli gelir kaynağı olan vergilerin tarh, tebliğ, tahakkuk ve tahsil işlemlerini kapsayan vergilendirme işlemlerinin doğru bir biçimde yapılabilmesi için mükellefleri ilgilendiren bir takım bilgilerin doğru ve tam olarak bilinmesi gerekmektedir. Ancak öğrenilen bu bilgilerin üçüncü şahıslara açıklanması halinde vergi mükelleflerinin zarar görmesi

¹Celal Bayar Üniversitesi, Salihli Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi.

² Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens. Mali Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi

durumu söz konusu olabilecektir. Bu nedenle devlet, mükellefe ilişkin öğrenilen bilgilerin açıklanmamasını garanti altına almak üzere, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 5. Maddesinde vergi mahremiyeti ile ilgili esasları, 362. Maddesinde de vergi mahremiyetine aykırı hareketlere uygulanacak ceza ile ilgili esasları düzenlemiştir.

Ülkemizde 2003 yılında kabul edilen ve 2004 yılında yürürlüğe giren 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, hukukun üstünlüğünün göstergelerinden biridir. Söz konusu kanunun gerekçesinde de belirtildiği üzere, bireylere daha yakın bir yönetim anlayışının getirilmesi, yönetimin halkın denetimine açıklığını ve şeffaflığı sağlama işlevlerinin yanı sıra, devlete karşı duyulan güveni daha üst seviyeye çıkarmanın amaçlandığı belirtilmektedir.

Çalışmamızda, vergi mahremiyeti kavramı ve bilgi edinme hakkı kanunu birlikte inceleme konusu yapılacak, her iki yasa arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Mahremiyet Kavramı ve Vergi Mahremiyeti

Mahremiyet bireylerin, grupların veya kurumların kendilerine dair bilgilerin ne zaman, nasıl ve ne ölçüde diğerlerine aktarılabilceğini kendilerinin belirleme hakkıdır (Westin, 1967).

Kısaca gizlilik anlamına gelen mahremiyet (www.tdk.gov.tr) sözcüğü, Arapça "harem", "haram" köklerinden türetilmiş olup, gizli, herkese söylenemez, herkesçe bilinmemesi gereken anlamlarına gelmektedir. Bir kimsenin mahremiyetine girmek onun özel hayatını öğrenecek kadar ona yakın olmak anlamında dilimizde kullanılmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi mahremiyet hakkını, "bir kişinin hayatını minimum müdahaleyle yaşama hakkı" olarak tanımlamıştır. Mahremiyet hakkı; esas olarak kişinin kendi hayatını en az müdahale ile sürdürmesinden ibarettir. Hukuki olarak mahremiyet hakkı, kişinin yaşamının bütününe ilişkin "sır" niteliğindeki bilgilerin kendisi istemediği ya da yasalar zorunlu kılmadığı sürece gizli kalmasını isteme hakkı olarak tanımlanabilir (Doğan, 2008).

Vergilendirme alanına geçildiğinde, "birey" kavramı, vergi hukukunda "vergi mükellefi" ve "bireyin özel yaşam alanı" kavramı da vergi mahremiyeti açısından "vergi mükellefinin özel hayatı, ticari ve mesleki sırları" olarak tanımlanabilir (Gedik, 2008).

Vergi mahremiyeti; vergileme süreciyle ilgili olarak ortaya çıkan ve vergileme ilişkisi içinde öğrenilen bilgilerin, mükellefler ile bilgi sahibi kişiler arasında gizli kalması ve üçüncü şahıslarına açıklanmaması gerektiğini ifade etmektedir (Taş ve Özcan, www.muhasabenet.net).

Diğer bir deyişle, vergi memurlarının ve vergi işiyle uğraşan diğer kimselerin, görevleri nedeniyle elde ettikleri gizli bilgileri ifşa edememeleri ve kendilerinin ve üçüncü kişilerin yararına kullanamamaları vergi mahremiyeti olarak adlandırılır (Taş ve Karakış, 2000).

Vergilendirmeye ilişkin yapılan bir takım işlemler sırasında öğrenilen bilgilerin açıklanması, mükelleflerin maddi ve manevi zarara uğraması yanı sıra, vergi idaresine karşı olan güvenlerinin sarsılmasına da neden olur. Aynı zamanda bu bilgilerin üçüncü şahıslara bir menfaat karşılığında aktarılması ya da menfaat karşılığı olmaksızın kamuoyuna açıklanması hukuk güvenliği ilkesini zedeleyerek kamu düzenine de zarar verecektir.

Mükelleflerle ilgili bir takım bilgilerin, gelir idaresince gizli tutulacağına dair yasal düzenlemelerin varlığı, mükellefleri vergi beyannamelerini düzenlemeleri sırasında vergilendirmeye ilgili hususların tam olarak bildirilmesi konusunda cesaretlendirmektedir. Ayrıca, mükellefler vergilerini tam olarak ve zamanında ödememeleri halinde karşılaşacakları vergi cezalarının ağırlığı yanında, kendi kişisel ve finansal hayatı hakkında oldukça geniş bilgiler öğrenen gelir idaresinin bu bilgilerin gizli tutulmasını istemek gibi haklı beklentileri bulunmaktadır (Darby, 1998).

Mükellefle ilgili sır ve gizli kalması gereken hususlar, verginin tahakkuk aşamasına ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu'nda hüküm altına alınmış ve "vergi mahremiyeti" müessesesi olarak yerini alırken, verginin tahsilat aşamasına ilişkin olarak ise 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Kanunu'nda hüküm altına alınan "sırrın ifşası" müessesesi olarak yerini almaktadır. Böylece vergileme sürecinin her aşamasında mükellef ve ilgili olduğu kişiler açısından öğrenilen bilgilerin dışarıya karşı yalıtımı sağlanmıştır (Yayla, 2011).

Vergi mahremiyeti kurumu, beyan esasına dayalı Türk Vergi Sisteminde, mükelleflerin vergi idaresine vergi ile ilgili verecekleri bilgilerin açıklanmayacağına güven duymalarını ve bu sayede de doğru beyanda bulunmalarına hizmet etmek için getirilmiş bir düzenlemedir (Taş, 2007). Vergi mahremiyeti, kanun güvencesi altında olup, vergi idaresinin yükümlülükleri arasındadır (Gelir İdaresi Başkanlığı, www.gib.gov.tr).

Vergi Mahremiyetinin Kapsamı

Vergi mahremiyetinin kapsamı şahıslar ve konular açısından olmak üzere ikiye ayrılabilir (Uyanık, 2008).

Şahıslar Açısından Vergi Mahremiyeti

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 5. maddesi, bazı kamu görevlilerinin görevleri nedeniyle öğrenebilecekleri mükelleflerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine servet ve mesleklerine ait sırları, ya da gizli kalması gereken hususları açıklamayı ve kendilerinin veya üçüncü kişilerin yararına kullanmayı yasaklamıştır.

Görüldüğü üzere, vergi mahremiyeti suçunun unsurları, vergi sırrının ifşa olunması veya failin ya da üçüncü şahısların yararına kullanılmasıdır (Ürel, 2003).

Belirtilen yasağa uymakla yükümlü kılınanlar şunlardır:

- Vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar,
- Vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştay'da görevli olanlar,
- Vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara iştirak edenler,
- Vergi işlerinde kullanılan bilirkişilerdir.

Ayrıca 3568 Sayılı Kanuna Göre Yetki Alan Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, Yeminli Mali Müşavir ve bunların yanında çalışanlardır (Bilge, www.mmmmb.org.tr).

"Vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar"dan kastedilen, vergi idaresinin çeşitli kademelerinde bulunarak vergi muameleleri ile meşgul olan kimselerdir. Vergi muamelesi, sadece tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerinden ibaret değildir; arama esnasında görev yapan polis memuru da böyle bir muamele ile meşgul olan kimsedir. Bu nedenle polisler vergi idaresinin memuru olmasalar da vergi mahremiyeti yönünden fail olabilirler (Uyanık, 2008).

"Vergi Mahkemeleri, Bölge İdare Mahkemeleri ve Danıştay'da görevli olanlar"dan kastedilen, buralarda görev yapan Başkan ve Üyeler ile raportörler, dosya memurları, evrak ve kayıt memurları, daktilograf gibi unvanlarda çalışan tüm memurlardır.

"Vergi kanunlarına göre komisyonlara iştirak edenler" den kastedilen bu komisyonlara iştirak eden bütün görevlilerdir.

"Vergi işlerinde kullanılan bilirkişiler"den kastedilen, vergi ile ilgili, çözümü özel veya teknik bilgi gerektiren konularda karar verilmesinde bazen ihtiyari bazen de mecburen başvuru olan kişilerdir. Bu ibareyi geniş yorumlamak gerekmektedir. Bilirkişiye başvuran organ ne olursa olsun, vergi muamelelerinin herhangi bir safhasında usulüne uygun bir tarzda mütalaasına başvuru herkes bu zümreye girmektedir (Uyanık, 2008).

Bu düzenleme ile gelen yasak ilgili kişilerin görevlerinden ayrılması halinde dahi devam etmektedir. Örneğin mükellef "A'nın hesaplarını 2000 yılında inceleyen denetim elamanı 2004 yılında emekliye ayrılmış veya görevinden ayrılmak suretiyle serbest meslek icra ediyor olsa bile öğrendiği sırları kullanmak suretiyle kendine veya üçüncü kişilere menfaat sağlayamayacağı gibi söz konusu sırları da açıklayamayacaktır.

Vergi mahremiyeti kapsamında getirilen yasağın temelinde vergi kanunlarının uygulanmasıyla işgal eden yetkililerin bu görevleri esnasında çok önemli bilgilere ulaşması ve bu durumun üçüncü kişiler nezdinde paylaşılmasının veya kendi lehlerine kullanılmasının anayasal hak olan hukuki güvenlik ilkesine zarar vereceği düşüncesi yatmaktadır. Böylece mükelleflerin devlete olan güvenleri artarak vergileme sürecinin daha sağlıklı işlemesi sağlanmış olacaktır (Ağarmış, 2005).

Konular Açısından Vergi Mahremiyeti

VUK' nun 5. maddesi, mükellefin veya mükellefle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine ilişkin sırların veya gizli kalması gereken diğer hususların açıklanmasını ya da bundan yarar sağlanmasını yasaklamıştır (Taş, 2011).

"Gizli kalması gereken diğer hususlar", sırrı açıklanan kimsenin şahsına, muamele ve hesap durumuna, işine, işletmesine, servetine ve mesleğine ilişkin bilgilerin dışında kalan ve nitelikleri itibarıyla gizli kalması gereken hususlardır. Örneğin, bir mükellefin vergi borcunu ödeyemediğinin, yapılan haczin semeresiz kaldığının açıklanması, gizli kalması gereken bir hususun ifşa edilmesidir. Bunlara ilaveten, bir bilginin sır niteliğinde olması veya gizli kalmasının gerekli bulunması, onun açıklandığında sahibinin şahsına, ailesine, mesleki ve ticari itibar ve çıkarlarına zarar verebilecek nitelikte olması demektir (Uyanık, 2008).

Bilginin açıklanmasının, kendisinin veya başkasının yararına kullanılmasının vergi mahremiyeti kapsamında değerlendirilebilmesi için sır veya gizli kalması gereken bilgilerin "görev" dolayısıyla elde

edilmiş olması gerekmektedir. Dolayısıyla elde edilen sırlar aynı zamanda meslek sırrı olarak da nitelendirilebilecektir. Örneğin, bir avukatın müvekkilinden ya da bir doktorun hastasından öğrendiği sırları açıklaması meslek sırrının açıklanması suçunu oluştururken; gemi seyahati sırasında iki kişinin konuşmalarından önemli bir kişiye ait önemli sırlar öğrenen kişinin öğrendiklerini basına sızdırması meslek sırrının açıklanması suçunu oluşturmaz. Dolayısıyla mesleğin ifası sırasında öğrenilmeyen ya da kişiye ait sırları görevleri dolayısıyla öğrenmeyen kişilerin işledikleri suçlar meslek sırrının açıklanması suçu değildir (Doğan, 2008).

Vergi Mahremiyetinin İstisnaları

Vergi mahremiyetinin ihlali ve sırrın ifşası sayılmayan haller olarak istisnalar açıklanacaktır. Burada VUK' ndaki "vergi mahremiyetinin ihlali" ile 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanundaki "sırrın ifşası" kavramları birbirinden farklı kavramlardır. Eğer sır ya da mahremiyet verginin tahakkuk aşamasında ihlal ve ifşa edilmişse VUK' na göre, tahsil ve takip aşamasında işlenmişse 6183 sayılı kanuna göre cezalandırılması gerekmektedir (Özbalcı, 2000).

Vergi Mahremiyetinin İhlali Sayılmayan Haller

Vergi güvenliğini sağlamak ve yolsuzlukları önlemek amacıyla kanun koyucu, vergi mahremiyetinin hangi hallerde uygulanmayacağını VUK 5. maddede hüküm altına almıştır. Bu istisnalar şunlardır (Ağarmış, 2005):

-Beyan Edilen Matrahların İlanı

2365 sayılı Kanununun 2. maddesiyle değişen VUK 5/2 uyarınca vergi güvenliğini sağlamak amacıyla Gelir Vergisi mükelleflerinin yıllık Gelir Vergisi, sermaye şirketlerinin Kurumlar Vergisi beyannamelerinde gösterdikleri matrahları (zarar dahil) ve beyanları üzerinden tarh olunan Gelir ve Kurumlar Vergileri ile mükelleflerin ad ve unvanları, bağlı oldukları vergi dairelerince beyannamelerin verildiği yıl içinde dairenin münasip yerlerine asılacak cetvellerle ilan olunmaktadır. Ayrıca mükellefin bağlı bulunduğu teşekkül varsa, bu ilan orada da yapılması gerekmektedir. Bu maddenin getirmiş olduğu en önemli sınırlama ise kurumlar vergisi mükelleflerine ilişkindir. İlgili madde uyarınca sadece sermaye şirketlerinin beyanları ilana konu olmaktadır. Kanun koyucunun bu yönde düzenleme yapmasının sebebi olarak sermaye şirketleri dışında kalan kurumlar vergisi mükelleflerinin vergiden kaçınma/kaçırma ihtimallerinin düşük olması gösterilmektedir.

-Vergi Levhası

Vergi mahremiyetine ilişkin ikinci istisna ise 2365 sayılı Kanun ile değişen VUK beşinci maddesinin üçüncü fıkrası ile; kazancı basit usulde tespit edilenler dahil olmak üzere gelir vergisi mükellefleri ile sermaye şirketlerinin vergi tarhına esas olan kazanç tutarları ile bu kazançlara isabet eden vergi miktarlarını gösteren levhayı, merkezlerine, şubelerine, satış mağazalarına iş sahipleri ile mükellefler tarafından kolayca görülüp okunacak şekilde asma zorunluluğunun getirilmesidir. Bu fıkranın amacı 2365 sayılı Kanunun gerekçesinde "yurttaşlar arasında ortak bir vergi ödeme şuurunun yaratılması ve vergi alınmasında kamuoyu baskı ve desteğinden yararlanılması" olarak açıklanmıştır.

Daha sonra 6111 Sayılı Kanun ile yapılan yeni düzenlemeyle, vergi levhası asma zorunluluğu kaldırılmış bulunmaktadır. Buna karşılık vergi levhası alma ve bulundurma mecburiyeti devam etmektedir. Yeni düzenlemeye göre, mükelleflerin, vergi levhalarının alınması için vergi dairesine veya serbest muhasebeci mali müşavir meslek mensubuna başvurma zorunluluğu kaldırılmıştır. Mükellefler, gelir veya kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği tarihi takip eden günden başlamak üzere internet vergi dairesinden vergi levhasını kontrol edilip, baskı alınması suretiyle saklama yoluna gideceklerdir. Levha bastırarak bulundurma mecburiyeti;

Gelir vergisi mükellefleri bakımından basit usul dahil tüm ticari kazanç, zirai kazanç ve serbest meslek kazancı sahipleri,

Kurumlar vergisi mükellefleri bakımından anonim, limited ve eshamlı komandit şirketler için geçerlidir.

-Maliye Bakanlığınca Vergi ve Ceza Miktarlarının Açıklanması

4369 sayılı Kanunun birinci maddesiyle eklenen 4. fıkra uyarınca mükelleflerin vergi tarhına esas olan beyanları, kesinleşen vergi ve cezaları ile vadesi geçtiği halde ödenmemiş bulunan vergi ve ceza miktarları Maliye Bakanlığı'nca açıklanabilir. Ayrıca bu yetkisini Maliye Bakanlığı mahalline devredebilir. Söz konusu hüküm uyarınca ikmalen, re'sen veya idarece yapılan tarhiyatlar nedeniyle kesinleşen vergi ve cezalar ile vadesi geçtiği halde ödenmemiş vergi ve cezaların açıklanmasına ilişkin usuller 293 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile tespit edilmiştir. İlgili tebliğ uyarınca her yıl 31 Mayıs tarihi itibarıyla kesinleşen

vergi ve cezaları ile vadesi geçtiği halde ödenmemiş bulunan vergi ve cezalar açıklamaya konu edilmektedir. Açıklanacak mükelleflere ilişkin listeler her yıl 15 Temmuz tarihinde vergi dairelerinde rahatça görülebilecek uygun yerlere asılmaktadır.

-Sahte veya Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge Düzenleyenlerin, Kullananların Meslek Odalarına Bildirilmesi

VUK'un 5. maddesine 3418 sayılı Kanunla eklenen fıkra hükmüne göre sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenledikleri veya kullandıkları vergi inceleme raporu ile tespit olunanların kanunla kurulmuş mesleki kuruluşlarına bildirilmesi vergi mahremiyeti ilkesinin ihlali sayılmamaktadır. Söz konusu hüküm ile gerçek bir işleme dayanmayan veya işlemleri gerçekten farklı olarak gösteren belgeler düzenleyen veya kullananların üzerinde kamuoyu baskısı yaratmak suretiyle suçun yaygınlaşmasının önlenmesi amaçlanmaktadır.

-Kamu Görevlilerince Yapılan Adli ve İdari Soruşturmalarda İlgili Olarak Talep Edilen Bilgi ve Belgeler ile Bankalara Yapacakları Vergi Tahsiline Yönelik Bilgilerin Verilmesi

4369 sayılı Yasa ile VUK 5. maddeye eklenen fıkra uyarınca kamu görevlilerince adli ve idari soruşturmalarda ilgili olarak talep edilen bilgi ve belgelerin verilmesinin yanı sıra bankalara da yapacakları vergi tahsiline yönelik bilgiler verilmesi vergi mahremiyeti ilkesinin ihlali olarak sayılmamaktadır(Ermin, 2010).

Bununla birlikte bu hükme göre bilgi ve belge vermenin nasıl olacağına ilişkin esas ve usulleri belirleme yetkisi Maliye Bakanlığı'na verilmiştir(Günay, 2008).

Bunların dışında(Gündoğan, 2010).;

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 79. maddesi ile getirilen yeni düzenlemeye göre, borçlu mükellefin üçüncü şahıslarındaki hak ve alacaklarına haciz bildirisi gönderilmesi ve borcunu bundan böyle vergi dairesine ödemesinin istenmesi de vergi mahremiyetini ihlal sayılmamaktadır. Bu işlemde çoğu zaman üçüncü şahsın ya borcu bulunmamakta ya da istenen meblağdan farklı olabilmektedir. Örneğin, vergi dairesine 100.000 lira borcu olan mükellefin 3.000 lira alacaklı olduğu üçüncü kişiye, ancak 3.000 liralık haciz bildirisi ve ödeme emri gönderilmesi gerekirken, uygulamada 100.000 liralık haciz bildirisi gönderilebilmektedir. Oysa bu durum vergi mahremiyetini açık ihlaldir.

Sırrın İfşası Sayılmayan Haller

- Amme Alacağının Tahsili İçin Verilen Bilgiler

6183 sayılı Kanun'un 41. maddesine göre amme alacağını tahsil yetkisi verilen kuruluşlara, yapacakları tahsile yönelik bilgiler verilebilmektedir.

- Borcu Yoktur Yazıları

6183 sayılı Kanun'un 22/A maddesine göre borcun olmadığına dair belgeyi arama zorunluluğu getirilen kurum ve kuruluşlara, ödeme ve işleme taraf olanlara ilişkin borç bilgileri verilebilmektedir(Koçak, 2005). Ancak, Maliye Bakanlığı' nca verilen bir özalgıda, "mükellef hakkında düzenlenen vergi inceleme raporunun Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü'nce istenmesi durumunda, bu raporların VUK' nun 5. Maddesine göre ilgili müdürlüğe verilmesi mümkün değildir" şeklinde görüş belirtilmiştir (Kızılot, 1998).

Bilgi Edinme Hakkı Kapsamında Vergi Mahremiyeti

Bilgi edinme hakkı, hak ve özgürlüklerin kullanılması bakımından çok önemli ve temel haklardandır. Bilgi edinme hakkı, vatandaşın devlet tarafından denetlenmesi anlayışı yanı sıra, yönetimde şeffaflık anlayışını da beraberinde getirmektedir.

Ancak bilgi edinme hakkı da sınırsız değildir. Kişilerin, vergi mükelleflerinin mali bilgileri gibi iş ortamının güven içinde olması yanında, devletin vergi güvenliğinin sağlanması bakımından bazı bilgilerin bilgi edinme hakkının sınırlandırılması gerekli görülmektedir. Ancak sınırın nasıl belirleneceği de önemlidir.

Bilgi Edinme Hakkının İstisnaları

Bilgi edinme hakkının istisnaları şunlardır (Maden, 2004);

- Devlet sırrına ilişkin bilgi veya belgeler
- Ülkenin ekonomik çıkarlarına ilişkin bilgi veya belgeler
- İstihbarata ilişkin bilgi veya belgeler
- İdari soruşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler

- Adli veya idari soruşturma ve kovuşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler
- Haberleşmenin gizliliği esasını ihlal edecek bilgi veya belgeler
- Kurum içi düzenlemeler
- Özel hayatın gizliliği
- Ticari sır

Bilgi edinme hakkının kullanılmasında kurum ve kuruluşların ne şekilde hareket etmeleri gerektiği belirli usul ve sürelerle bağlı tutulmuştur. Bilgi edinme hakkının kullanılmasına yönelik başvuruların devlet sırrı veya devletin ekonomik menfaatlerine ilişkin bilgi veya belgelerden olması nedeniyle reddedilmesi halinde ilgililerin Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna itiraz etmesine ilişkin düzenleme getirilmiştir. Ayrıca, bilgi edinme başvurusu reddedilen başvuru sahibi, genel hükümler uyarınca idarî yargıda dava açabilecektir. Bilgi edinme hakkının sınırları belirlenmiş ve açıklanması halinde kamunun zarar görebileceği bilgi veya belgeler ile kişilerin zarar görebileceği bilgi veya belgeler, bu kanun kapsamı dışında tutulmuştur(Çetin, 2012).

Bilgi Edinme Kanununun 23. maddesinde ticari ve mali sırlar Kanun kapsamı dışında tutulmuştur. Bu madde hükmü şu şekildedir: “Kanunlarda ticari sır olarak nitelenen bilgi veya belgeler ile kurum ve kuruluşlar tarafından gerçek veya tüzel kişilerden gizli kalması kaydıyla sağlanan ticari ve mali bilgiler, bu kanun kapsamı dışındadır.” Böylece birbirine rakip firmaların, birbirlerine ait gizli kalması gereken mali tablo, bilgi ve belgelerini ele geçirerek bunlar üzerinden spekülasyon yaratmaları önlenmektedir. Örneğin A firması, B firmasının vergisel işlemlerine yönelik olarak, vergi dairesinden Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde bilgi isteyemeyecektir(Uyanık, 2008).

Söz konusu Kanunun “Gizli bilgileri ayırarak bilgi ve belge verme” başlıklı 9.maddesi uyarınca açıklık kural, gizlilik istisna olduğundan, istenen bilgi ve belgelerde gizlilik dereceli veya kanunlarında açıklanması yasaklanan bilgiler ile açıklanabilir nitelikte olanların birlikte bulunması ve bunların birbirinden ayrılabilir olması halinde gizli bilgiler çıkartılarak ilgisine yanıt verilecektir. Bu maddenin lafzından da anlaşılacağı üzere açıklanması yasaklanan bilgiler kanun kapsamına girmemektedir. VUK’un 5. maddesinde vergi mahremiyeti çerçevesinde öğrenilen bilgilerin paylaşılması yasak olduğu için bilgi edinme hakkı kapsamında bu yönde gelen taleplerin, VUK’un 5. maddesine atıfta bulunmak suretiyle reddedilmesi gerekmektedir.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’nun 21. maddesi, ilgili kişinin izin verdiği haller dışında mesleki ve ekonomik değerlerine haksız müdahale oluşturacak bilgi veya belgelerin kanun kapsamı dışında olduğunu belirtmiştir. Bu hükümden de yola çıkmak suretiyle vergisel bilgilerin kamuya açık bir şekilde paylaşılması ilgili kişinin hem mesleki hem ekonomik değerlerine haksız müdahale olarak değerlendirilebilecektir (Ağar, 2005).

Devlete olan güveni arttırmak ve bu yolla vergi güvenliğini sağlamak için getirilen vergi mahremiyeti ilkesi ile hukuk devleti olmanın bir gereği olarak ortaya çıkan bilgi edinme hakkı eşgüdümlü olarak korunması gereken iki temel hak. Bilgi edinme hakkı çerçevesinde mükelleflerin mali bilgilerinin paylaşılması hem mükelleflerin mesleki ve ekonomik değerlerine haksız müdahale oluşmasına hem de bu bilgilerin kamuoyuna aktarılmasıyla haksız rekabetin meydana gelmesine neden olacaktır. Bu durum ise kamu düzeninin sarsılmasına sebep olur ki her iki hakkı düzenleyen kanunun da yapılış amacına aykırılık teşkil eder. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’nda vergi mahremiyetini ihlal edici bir hüküm yer almamaktadır (Çerçi, Altıntaş vd.). Bu kanunun vergi mahremiyetine herhangi bir etkisi bulunmamakta olup, vergi mahremiyeti müessesesi varlığını korumaya devam edecektir (Maden, 2004).

Bu konuda literatürde yer alan bir görüşe göre de (Ak, 2012); Gerçek veya tüzel kişilerden gizli kalması kaydıyla sağlanan ticari ve mali bilgiler, bilgi edinme hakkı kapsamı dışında tutulduğundan, VUK’nda yer alan vergi mahremiyetine ilişkin düzenlemeler esas itibarıyla Bilgi Edinme Hakkında Kanun kapsamı dışındadır. Ancak VUK’nda vergi mahremiyetinin ihlali sayılmayacağı hüküm altına alınan bilgilerin Bilgi Edinme Hakkında Kanun kapsamında değerlendirilerek, bu bilgilerin üçüncü kişiler tarafından istenmesi halinde kendilerine verilmesi gerektiği yönündedir.

Bu konuda mevcut bir diğer görüşe göre de içinde yaşadığımız toplumun; etrafında olup biten her şeyi sorgulayan ve denetleyen bir yapıya sahip olması gerektiği ve bu çerçevede, mükelleflerin vergi beyanlarına ilişkin bilgi ve belgelere ulaşılabilmesi, ticari sır sayılmayan ve servet düşmanlığına yol açmayacak bazı masum bilgilerin bilinmesinde hiçbir sakınca olmadığı, herkesin anayasal vergileme ilkesi olan mali güce göre vergi ödeyip ödemediğinin, toplumun bilgisine ve takdirine sunulması gerekliliğidir (Ağar, 2012).

Bununla birlikte, devlete olan güveni artırmak ve bu yolla vergi güvenliğini sağlamak için getirilen vergi mahremiyeti ilkesi ile hukuk devleti olmanın bir gereği olarak ortaya çıkan bilgi edinme hakkı eşgüdümü olarak korunması gereken iki temel hak. Bilgi edinme hakkı çerçevesinde mükelleflerin mali bilgilerinin paylaşılması hem mükelleflerin mesleki ve ekonomik değerlerine haksız müdahale oluşmasına hem de bu bilgilerin kamuoyuna aktarılmasıyla haksız rekabetin meydana gelmesine neden olacaktır. Bu durum ise kamu düzeninin sarsılmasına sebep olur ki her iki hakkı düzenleyen kanunun da yapılış amacına aykırılık teşkil edebilecektir (Ağarımış, 2005).

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinde uygulanacak olup; herkes bilgi edinme hakkına sahiptir. Türkiye’de ikamet eden yabancılar ile Türkiye’de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişiler, isteyecekleri bilgi kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, bu Kanun hükümlerinden yararlanmaktadırlar.

Bergama Ovacık’da maden işleten Eurogold-Newmont/Normandy adlı çok uluslu şirkete, siyanür kullanımı nedeniyle çevre ve insan sağlığına zarar verdiği iddiasıyla kapatılması için mücadele veren çevreciler; Maliye Bakanlığı’na işletmenin üretiminden devletin 2004-2005-2006 yıllarında ne kadar vergi geliri elde ettiğini öğrenmek istemişlerdir. Ancak Maliye Bakanlığı’nın ilgililere vergi mahremiyetini, gerekçe göstererek bilgi vermemesi üzerine çevreciler Ankara 4.İdare Mahkemesi’nde dava açmışlardır. Söz konusu mahkeme, Maliye Bakanlığı’nın ilgililere vergi mahremiyetini gerekçe göstererek bilgi vermemesini hukuka uygun bulmayarak vergi mahremiyetinin istenilen gelir ve kurumlar vergisi bilgilerini açıklamaya engel teşkil etmediğini belirtmiştir (Taş, 2007). Yine örneğin, bir yabancı sermayeli şirketin belirli tarihler arasında devlete ne kadar vergi ödediğinin, bilgi edinme hakkı çerçevesinde açıklanması talebi Maliye Bakanlığı tarafından vergi mahremiyeti gerekçe gösterilerek reddedilmiştir. Yapılan başvuru üzerine, yargı organı vergi mahremiyetinin istenilen bu bilgilerin açıklanmasına engel olmadığı yönünde karar vermiştir (Doğan, 2008).

Devlete olan güveni artırmak ve bu yolla vergi güvenliğini sağlamak için getirilen vergi mahremiyeti ilkesi ile hukuk devleti olmanın bir gereği olarak ortaya çıkan bilgi edinme hakkı eşgüdümü olarak korunması gereken iki temel hak. Bilgi edinme hakkı çerçevesinde mükelleflerin mali bilgilerinin paylaşılması hem mükelleflerin mesleki ve ekonomik değerlerine haksız müdahale oluşmasına hem de bu bilgilerin kamuoyuna aktarılmasıyla haksız rekabetin meydana gelmesine neden olacaktır. Bu durum ise kamu düzeninin sarsılmasına sebep olur ki her iki hakkı düzenleyen kanunun da yapılış amacına aykırılık teşkil eder. Sonuç olarak bilgi edinme hakkını düzenleyen Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’nda vergi mahremiyetini ihlal edici bir hüküm yer almamaktadır.

Bazı Yabancı Ülkelerde Vergi Mahremiyeti

Vergi idaresindeki bilgilerin gizliliği ve mükelleflerin korunması amacıyla bunların açıklanmaması kuralı, pek çok ülke tarafından benimsenmiş durumdadır. Bu kural, mükellef hakları içinde de açık olarak sayılmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri Gelir İdaresi (IRS), Vergi mükellefine ait verilerin gizliliğini, vergi idaresinin sistemi içinde garanti etmektedir ve bu sistemin dışına aktarılan her türlü veri, bilgi için çeşitli cezalar uygulanması için çeşitli hükümler getirilmiştir (Lauryand Wallace, 2005).

Amerikan Gelir İdaresi (IRS) mükellefler tarafından verilen bilgilerin hukukun izin verdiği haller dışında açıklanamayacağını; kendisinden bilgi istenilen bir mükellefin bu bilgilerin niçin istendiğini, nasıl kullanılacağını ve bilgi vermediğinde ne ile karşılaşacağını mükellef hakları içinde olduğunu yayınlamıştır. Mahremiyet hakkı, mali ve kişisel bilgilerden özel nitelikli olanların korunmasını gerektirir. Kamuya mal olmuş (açığa çıkmış, ifşa olmuş) bilgilerin korunmaması buna aykırılık oluşturur. Örneğin, bayilik sözleşmesi niteliğindeki bilgiler kamuya mal olmuş niteliktedir ve korunmaz. Belirli hallerde mahremiyet kurallarının atlanarak, bilgilerin diğer kamu birimleriyle paylaşılmasına hukuk izin vermektedir (Taş, 2007). Kamuoyu baskısı ve ekonomik kalkınmışlık düzeyi açısından bizden daha ileride olan ABD’de bile vergi mahremiyeti müessesesi çok daha katı bir şekilde uygulanmaktadır (Nazalı, 2004).

Kanada, 2011 Finansal Gizlilik Endeksine göre, vergi şeffaflığı açısından 73 ülke arasında 24. sırada yer almaktadır. Kanada vergi hukuku yasalarında, bugün daha ayrıntılı ve net düzenlemelerin yer almasına rağmen 1917 yılından beri vergi mahremiyetine ilişkin hükümler yer almaktadır.

Kanada’da, gelir idaresi denetim ve diğer vergilendirme işlemleri sırasında öğrendikleri bilgileri mükellefle arasında gizli tutmaktadır. Ancak bu tür bilgilerin mahkeme duruşmalarında açıklanmasına izin vermemektedir. Çünkü duruşmalar halka açıktır, ancak mükellef ile ilgili bilgilerin öğrenilmemesi

bakımından mahkeme bu konuda kısıtlama getirebilmektedir. Vergi mükelleflerinin listesi Kanada’ da yayınlanmamaktadır. Örneğin, vergi mükellefleri ile ilgili gizli bilgileri açıklayan vergi elemanlarına 5000 USD’ a kadar para cezası yanında 1 yıla kadar hapis cezası da verilebilmektedir (Christians, 2012).

Yeni Zelanda’da kamuya mal olmuş bilgilerle mahremiyete ilişkin bilgileri birbirinden ayırma ve bunları koruma yükümlülüğü 1994 tarihli Vergi Yönetim Yasası’nın 81. kısmında düzenlenmiştir. Buna göre, bir mükellefin şirket veya diğer varlıklarına ilişkin bilgilerin açıklanması ve yorumlanması yasaktır. Ancak bu yasak; istatistiki bilgiler, genel bazı olgular ve vergi yönetimine ilişkin genel açıklamalara engel değildir (Taş, 2007).

Almanya’da alman vergi memurları, resmi gizlilik göreviyle bağlıdır. Resmi bir görevin gerçekleştirilmesi esnasında öğrenilen verilerin yetkisiz olarak ifşası ya da bu tür bir bilginin kişisel amaçlarla kullanımı resmi gizlilik görevinin (mali vergi mahremiyetinin) bir ihmali olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca vergi memurunun yetki alanına girmeyen bir bilgiyi veri tabanlarından yetkisiz olarak talep etmeye ya da erişimine de izni yoktur. Almanya’ da vergi mahremiyeti defter ve hesapların incelenmesi sırasında açıklanan ticari ve endüstriyel sırları da kapsamaktadır. Alman vergi idaresi, kanunen öngörüldüğü takdirde yabancı vergi idareleriyle bilgi değişimine yetkilidir (Yayla, 2011).

Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu

Vergi mahremiyetini ihlal suçu unsurları itibariyle incelendiğinde suçun maddi unsurunun;

- Mükellef veya mükellefle ilgili şahıslara ait sırların veya gizli kalması gereken hususların ifşası, üçüncü kişilere açıklanması ya da,

- Mükellef veya mükellefle ilgili şahıslara ait sırların veya gizli kalması gereken hususların kendileri ve/veya üçüncü şahısların yararına kullanılması ile oluşabileceği belirtilmiştir (alemdar, 2010). Ayrıca, mükellef ve mükellefle ilgili kişilere ait sır ve gizli kalması gereken hususları çıkar sağlamak amacıyla kullanılması vergi mahremiyetini ihlal suçunu oluşmasına yeterli olup, sırrı kullanılan mükellefin zarar görmesi şartı bulunmamaktadır (Ürel, 2003) .

Mükellef veya mükellefle ilgili şahıslara ait sırların veya gizli kalması gereken hususların açıklanmasının yanı sıra, söz konusu bilgilerin çıkar sağlamak amacıyla kullanılması da vergi mahremiyetinin ihlal suçunu oluşturmaktadır. Gizli kalması gereken bilginin kullanılması suretiyle vergi mahremiyetinin ihlali suçundan anlaşılması gereken husus, bilginin açıklanacağı tehdidi ile zarara uğrayacak taraftan menfaat teminidir (Erdem(a), 2005).

Vergi mahremiyetini ihlal etme suçunun manevi unsuru ise kasıt olacaktır (Ünal, 2004). Kasıt, en genel tanımı ile işlenen fiilin bilerek ve neticesinin istenerek yapılması durumunu ifade etmektedir (Erdem (b), 2005). Suçun manevi unsuru kasıtlı bir suç söz konusu olduğundan, failin açıkladığı hususun bir vergi sırrı olduğunu bilmesi ve bunu açıklamayı istemesi gerekmektedir. Bir diğer deyişle, söz konusu fiilin cezalandırılabilmesi için kişinin bu fiilden manen sorumlu olması , yani kusurlu olması gereklidir (Bayraklı, 1996). Ayrıca sır sahibine zarar vermek gibi özel kast aranmaz. Hatta sır sahibinin menfaat sağlayacağı kanaatiyle sırrın açıklanması halinde de manevi unsur gerçekleşmiş olmaktadır (Karademir, 2011).

Tüm suçlarda olduğu gibi vergi mahremiyetinin ihlali suçunun oluşması için de, failin, Kanun’daki tanıma uygun ve hukuka aykırı bir fiil işlemesi yeterli değildir. Ayrıca fiili işlerken, kusurlu davranma yeteneğine sahip irade ile ve somut olayda kusurlu davranışla hareket etmesi gerekmektedir (Alemdar, 2010).

Vergi Mahremiyetini İhlal Etme Suçunun Cezası

Vergi mahremiyetinin ihlali, görevden doğan bir vergi suçudur (Pehlivan, 2008). Vergi mahremiyetini ihlal suçunda, kamu düzenini bozucu nitelik ağır bastığı için fiil ceza mahkemelerinde yargılanmaktadır (Kırbaş, 1987).

Vergi Usul Kanunu’nun 362. maddesi “Bu kanunda yazılı vergi mahremiyetine uymaya mecbur olan kimselerden bu mahremiyeti ihlal edenlerin, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 239. maddesi hükümlerine göre cezalandırılacağını” belirtmiştir. Bu madde; “sıfat veya görevi, meslek veya sanatı gereği vakıf olduğu ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere veren veya ifşa eden kişilerin, şikayet üzerine bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağını, bu bilgi veya belgelerin, hukuka aykırı yolla elde eden kişiler tarafından yetkisiz kişilere verilmesi veya ifşa edilmesi halinde de bu fıkraya göre cezaya hükmolunacağını” açıklamış, “bu sırların Türkiye’de oturmayan bir yabancıya veya onun memurlarına açıklanması durumunda, şikayet koşulu

aranmadan, faile üçte biri oranında arttırılmış ceza verileceğini”, “cebir veya tehdit kullanarak bir kimseyi bu madde kapsamına giren bilgi veya belgeleri açıklamaya mecbur kılan kişinin ise üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasıyla cezalandıracağını” hükme bağlamıştır (Gündoğan, 2010). Suçları tekerrür edenler bir daha devlet hizmetinde kullanılmazlar (Erol, 2007).

Bu hükümden anlaşıldığına göre, vergi mahremiyetine uymaya mecbur olanlar, bunları ifşa ve ihlal edemezler. Nitekim VUK 'un 5. maddesinde vergi mahremiyetinin ne olduğunu ve kimlerin mahremiyeti ihlal etmemesi gerektiği hükme bağlanmış bulunmaktadır. Şöyle ki; vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar, vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştay da görevli olanlar, vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlarına iştirak edenler ve vergi işlerine kullanılan bilirkişiler, görevleri dolayısıyla vergi mükellef ve sorumlularının veya onlarla ilgili kişilerin şahıslarına, muamele ve hesaplarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine dair olmak üzere öğrendikleri sırları veya gizli kalması lazım gelen diğer hususları açıklayamazlar ve kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamazlar. Hatta bu kimseler, görevlerinden ayrılışları dahi bu yasak devam etmektedir (Ay, 2006). Görüldüğü üzere bu mahremiyet yasağı, görevin sona ermesiyle sona ermemekte, sonrasında da devam etmektedir (Orhun, 2006).

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Vergi Mahremiyetinin Birlikte Değerlendirilmesi

Vergi mahremiyeti düzenlenmesinde mükelleflerin korunması, vergi idaresine güven duyulmasının sağlanması ve dolayısıyla maddi ve manevi kamu yararı sağlanması amaçlanmaktadır (Orkunoğlu Şahin, 2012).

Vergi mahremiyeti uygulamasında karşılaşılan güçlüklerden biri, kanun metninde yer alana “mükellefle ilgili kişiler” ifadesinin kapsamının tam olarak belirli olmamasıdır (Ünsal, 2003).

Mükelleflerin, aylık KDV, muhtasar, yıllık gelir ve kurumlar vergisi gibi beyanname özetlerinin Gelir İdaresinin web sayfasında yayımlanması vergi mahremiyetinin bütünüyle ihlali anlamına gelmemelidir. Mükelleflerin beyanname özetlerinin yanı sıra kesinleşmiş vergi suç ve cezaları ile belli sınırları ve süreleri aştığı halde ödenmeyen vergi borçları da toplumun bilgisine açılmalıdır. Bu yolla birbirini daha iyi kontrol eden, gördüklerini sorgulayıp yorumlayan ve vergi gelirlerinin artışına katkı sağlayan bir toplum ortaya çıkabilir. Belki bazı mükellefler utanma korkusuna gerçeğe yakın beyanlarda bulunmak ve vergi borçlarını vadesinde ödemek zorunda kalabilirler (Çetin, 2012).

Gerekli yasal düzenlemeler yapılarak ve gelişmiş bilgi işlem sistemlerinin de yardımıyla, mükelleflere ilişkin sır olmayan bilgilerin yayınlanması ve bunların açık bir biçimde kaydının tutularak ilgililerle, kamuya paylaşılmalıdır. 4982 sayılı Bilgi Edinme Yasası ile herkesin bilgi edinme hakkını kullanabilmesini yasal güvence altına alınmıştır. Mükelleflerle ilgili kamuya açık bir vergi ve vergilendirmeye ilişkin bilgilerin saklandığı, vergi kayıt bilgi sistemleri oluşturulmalı, kesinleşen vergi suç ve cezaları, vergi türlerine göre beyanname özetleri gelir idaresinin web sayfasında yayınlanması sağlanmalıdır. Böylelikle, vergi idaresi ile mükellefler arasında oluşabilecek uyumsuzluklar azalırken kayıtdışılık oranlarını düşecek, vergi tahsilatları da artırılmış olacaktır.

Konuyu bir örnekle somutlaştırmak gerekirse, herhangi bir adreste ikamet eden ve bilgisayar kullanabilen birey aynı mahallede ticari faaliyet gösteren bir işletmenin kayıtdışı mı olduğunu, beyanları ile yaptığı işin orantılı olup olmadığını, çalıştırdığı işçi sayısının doğru olup olmadığını, internette vergi kütüğüne yapacağı çok basit bir tarama ile görebilecektir (Cengiz, 2005).

Sonuç

Vergi mahremiyeti ile vergi uyumu arasındaki ilişkiyi ampirik olarak test eden bir çalışmada, mahremiyetin varlığının, vergiye gönüllü uyumu artırdığı yönde çeşitli bulgular ortaya konulmuştur (Lauryand Wallace, 2005).

Devlete olan güveni arttırmak ve bu yolla vergi güvenliğini sağlamak için getirilen “vergi mahremiyeti ilkesi” ile hukuk devleti olmanın bir gereği olarak ortaya çıkan “bilgi edinme hakkı” eşgüdümlü olarak korunması gereken iki temel hakktır.

Vergi mahremiyetine getirilen istisna uygulamalarına ilişkin bilgilerin, 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkında Kanun kapsamında edinilmesi mümkün olmamaktadır.

Bilgi edinme hakkı çerçevesinde mükelleflerin mali bilgilerinin paylaşılması hem mükelleflerin mesleki ve ekonomik değerlerine haksız müdahale oluşmasına hem de bu bilgilerin kamuoyuna

aktarılmasıyla haksız rekabetin meydana gelmesine neden olacaktır. Bu durum ise kamu düzeninin sarsılmasına sebep olur ki her iki hakkı düzenleyen kanunun da yapılış amacına aykırılık teşkil edecektir.

Sonuç olarak, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nda vergi mahremiyetini ihlal edici bir hüküm yer almamaktadır. Bu kanunun vergi mahremiyetine herhangi bir etkisi bulunmamakta olup, vergi mahremiyeti müessesesi varlığını korumaya devam edecektir. Her iki yasa kamu yararı ve mükellef hakkı dikkate alınarak, birlikte değerlendirilmelidir.

Kaynakça

- Ağar S.(2012). Vergi Mahremiyeti VS. Bilgi Edinme Hakkı, *Ankara Barosu Dergisi*.
- Ağarmış, İ.(2005).Vergi Mahremiyeti İlkesinin Bilgi Edinme Hakkı Çerçevesinde Değerlendirilmesi.http://www.vergidegundem.com/tr_tr/publicationpaper?categoryname=vergide&publicationnumber=6&publicationyear=2005&publicationid=66666292adresinden 18.04.2012 tarihinde alınmıştır.
- Ak A.,Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Vergi Mahremiyeti, archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/.../18%20ahmet%20ak.pdf adresinden 18.09.2012 tarihinde alınmıştır.
- Alemdar F.(2010).Vergi Mahremiyetinin Bilgi Edinme Hakkı Karşısındaki Durumu. *Vergi Dünyası Dergisi*, Sayı: 350 (10).
- Arabacı M.(2011).Vergi Mahremiyeti ve Mesleki Sırların Açıklanması Açısından Vergilendirme Sürecinde Görev Alanların Sorumlulukları.*Yaklaşım Dergisi*, Sayı:224 (8).
- Ay E.(2006).Vergi Suç ve Cezaları. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.
- Bayraklı H.H.(1996). Vergi Ceza Hukuku, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayını, No: 5, Afyon.
- Bilge S. Vergi Mahremiyeti.<http://www.mmb.org.tr/default.aspx?pid=24826&nid=32557> adresinden18.04.2012 tarihinde alınmıştır.
- Cengiz A.(2005). Vergi Mahremiyeti, Bireyin Bilgi Edinme Hakkı ve Sosyal Vergi Denetimi. *Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi*, Sayı: 441 (6).
- Christians A.(2012).Taxsecrecyandtaxtransparency –TheRelevance of Confidentiality in Tax Law Country Report: Canada, Rust Conference, p.25-28.
- Çerçi R., Altıntaş M., İplikçi H.E.(2007).Vergi Mahremiyeti İlkesi'nin Bilgi Edinme Yasası ve Avukatlık Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi.*Mali Pusula Dergisi*, Sayı:27(3).
- Çetin Ş., Vergi Mahremiyeti Abartılıyor, http://www.alomaliye.com/sadi_cetin_vergi_mahremiyeti.htm, adresinden 18.04.2012 tarihinde alınmıştır.
- Doğan Y.(2008).Vergi Mahremiyetinin İhlali.Yüksek Lisans Tez Projesi, Selçuk Üniversitesi, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Konya.
- Erdem O.(2000).Vergi Mahremiyeti ve İhlali.*Maliye Postası Dergisi*, Sayı: 484(11).
- Erdem T.(2005).Vergi Mahremiyetinin İhlali Suçu ve Yeni Ceza Yasası Sonrasında Bu Suça Uygulanacak Ceza-I.*Yaklaşım Dergisi*, Sayı: 155(11).
- Erdem T.(2005).Vergi Mahremiyetinin İhlali Suçu ve Yeni Ceza Yasası Sonrasında Bu Suça Uygulanacak Ceza-I. *Yaklaşım Dergisi*, Sayı: 156(12).
- Ermin İ.(2010).Vergi Mahremiyeti ve İstisnaları.*Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi*,Sayı:544(6).
- Erol A.(2007).Yeni Türk Ceza Kanunu Karşısında Vergi Mahremiyeti Suçu-II.*Yaklaşım Dergisi*, Sayı: 174(6).
- Gedik G.(2008).Vergi Mahremiyeti Kapsamındaki Bilgilerin Basında Yayınlanması.*Vergi Dünyası Dergisi*, Sayı: 317(1).
- Gelir İdaresi Başkanlığı, Mükellef Hizmetleri Temel Teknikleri Katılımcı Ders Kitabı. Yayın No: 40, Ağustos, 2007, s. 52, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/yayinlar/mukhiztemtekkatderkit.pdf adresinden 18.04.2012 tarihinde alınmıştır.
- Günay F.(2008).Adli ve İdari Soruşturma Yapan Kamu Görevlilerince Talep Edilen Bilgi ve Belgelerin Vergi İdaresince Verilip Verilmeyeceğinin Vergi Mahremiyeti Kapsamında Değerlendirilmesi.*Vergi Sorunları Dergisi*, Sayı: 241(10).
- Gündoğan A.(2010).Konusu Kalmayan Yasak: Vergi Mahremiyeti.*Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi*, Sayı:79(7).
- Karademir M.(2011).Türk Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyeti.*Vergi Sorunları Dergisi*, Sayı: 273(6).
- Kırbaş S.(1987). Vergi Hukuku, Ankara.
- Kızılot Ş.(1998). Danıştay Kararları ve Özelgeler 4, Cilt:4, Yaklaşım Yayınları, Ankara.

- Koçak H.(2005).Vergi Mahremiyeti.*Yaklaşım Dergisi*, Sayı:205(1).
- Laury S., Wallace S.(2005).TaxConfidentialityandTaxCompliance:AnExperimental Analysis, Washington, D.C.
- Maden M.(2004). Vergi Mahremiyeti ve Bilgi Edinme Hakkı Kanunu. *Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi*, Sayı:420(7).
- Nazalı E.(2004).Türkiye ve ABD Mevzuatlarına Göre Vergi Mahremiyeti ve Bilgi Edinme Hakkı.*Vergi DünyasıDergisi*, Sayı:279(11).
- Orhun A.H.(2006).Vergi Mahremiyeti. *Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi*, Sayı: 464(5), Mayıs.
- Orkunoğlu Şahin I.F.(2012). Bilgi Edinme Hakkının Kullanılmasında Bir İstisna: “ Vergi Mahremiyeti”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XVI, Y.2012, Sayı.2.
- Özbalcı Y.(2000).Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun Yorum ve Açıklamaları. Oluş Yayıncılık, Ankara.
- Pehlivan O.(2008).Vergi Hukuku, Trabzon.
- Taş F.(2007).Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu ve Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Bursa, 2007.
- Taş M.(2011).Vergi Mahremiyeti Kapsamındaki Belge ve Bilgilerin Basında Yer Almasının Hukuki Boyutları.*Yaklaşım Dergisi*, Sayı: 219(3).
- Taş M., Özcan S. (2010).Vergi Mahremiyeti Nedir?, <http://www.muhasabenet.net/2010-0807-vergi%20mahremiyeti%20nedi.html>, adresinden 17.04.2012 tarihinde alınmıştır.
- Taş S., Karakış Ş. (2000).Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu.*Vergi Dünyası Dergisi*, Sayı:227(7).
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü, www.tdk.gov.tr, adresinden 01.08.2012 tarihinde alınmıştır.
- Uyanık B.(2008).Vergilendirme İlişkisi ve Özel Yaşamın Gizliliği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Ünal N.A.(2004).Türk Vergi Hukuku’nda Vergi Mahremiyeti Esası.*Yaklaşım Dergisi*, Sayı: 133(1).
- Ünsal H.(2003). Türk Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyeti, Sağladığı Yararlar ve Uygulamada Karşılaşılan Güçlükler.*Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Y.2003, C.8, S.3, s.27-48.
- Ürel G.(2003).Güncel Vergi Usul Kanunu Uygulaması, Yaklaşım Yayınları, Ankara.Yayla İ.E.(2011).Türkiye’de Vergi Mahremiyeti ve Avrupa Birliğine Mevzuat Uyumu Çerçevesinde Alman Vergi Mahremiyeti Uygulaması. *Vergi Dünyası Dergisi*, Sayı:359(7).
- Yerci C.(2008)., Vergi Mahremiyeti ve Vergi Mahremiyetini İhlal Suçunun Cezası.*Vergi Sorunları Dergisi*,Sayı: 223(2).
- Westin A.(1967). PrivacyandFreedom. New York: Atheneum.
- Darby J.(1998).ConfidentialityandtheLaw of Taxation. *The American Journal of Comparative Law*, Section, IV.